

OPLEIDING

ERKENDE VESTIGINGEN

HONDEN: GEDRAGSONTWIKKELING ,

FOKKEN EN HYPERTYPE , AGRESSIE BIJ HONDEN

Collegeaantekeningen samengesteld door Claire DIEDERICH

10 SEPTEMBER 2025 (04U30)

PROGRAMMA:

Woensdag 3 september 2025: Gemeenschappelijke sectie: Algemene principes (13:00-17;30)

Woensdag 10/09 : **Gedragsontwikkeling, selectie, bijtende honden** (13:00-17:30)

13:00 - 14:30 : Gedragsontwikkeling

14:30-14 :45 : Pauze

14:45 - 16:15: Veeteelt, genetische ziekten

16:15-16:30 : Pauze + koffie

16:30-17:30 : Agressie bij honden

Donderdag 4 december : Hygiëne en infrastructuur (8.00-12.30 uur)

GEDRAGSONTWIKKELING

Grote gedragssystemen, neonataal gedrag

ZWANGERSCHAP, BEVALLING EN MOEDERLIJK GEDRAG

- **Zwangerschapsduur** : 57 tot 72 dagen
- **Nesten** : maximaal 2 per jaar
 - Aantal pups: van 1 tot ... 15!
 - De geboorte vindt plaats in een ' **nest** ' (een rustige, droge en donkere plek).
- **Verzorging van jonge dieren** = Intensief likken, tijdens het uitdrijven
 - Het opbouwen van de band tussen moeder en pup
 - ademhalingsstimulatie (massage)
 - de vacht van de puppy drogen
 - + verdediging van de jongere
 - + doorsnede van de vruchtvliezen en de navelstreng
 - + inslikken van vruchtvliezen
- Geleidelijke afname, gedurende 5 weken, in de aanwezigheid van de moeder in de buurt van de pups.

- Borstvoeding en spenen

- * S1-S3: 100% melk,

 - graafreflex aanwezig j → 11J

 - snelle groei (gewicht verdubbelt na S1, verdrievoudigt na S2)

- *S4 tot S7:

 - Doorbraak van de melktanden (21 dagen)

 - Geleidelijke overgang naar vast voedsel (van S4 tot S7)

 - * borstvoeding geven terwijl je naast de moeder staat

 - * weigering om borstvoeding te geven (duwt de snuit weg of gromt)

 - * Melktanden aanwezig die de borsten beschadigen

 - * De pup likt water en melk op (op pagina's S3-S4)

 - * Oprisping van voedsel dat gedeeltelijk door de moeder is verteerd

GEDRAGSONTWIKKELING VAN PUPPY'S

Video 43 min.

Soort onvolgroeid bij de geboorte

- zintuigen functioneren nog niet volledig bij de geboorte.
→ Wacht 3 weken
- zeer beperkte beweging (kruipen)
→ Lijkt op die van een volwassene van 7 weken.
- geen thermoregulatie vóór de 7e week (oriëntatie op warmte)
- ontlastingsgedrag (urine-ontlasting) dat door de moeder wordt opgewekt gedurende de eerste 2 weken

Vier perioden in **de gedragsontwikkeling** :

1. Pasgeboren : week 1 en 2 (interactie tussen pup en moeder +++)
 - niet-functionele zintuigen
 - beperkte bewegingsvrijheid (kruipen, graafreflex)
2. Overgangsfase : week 3 (interacties tussen de pups +++)
 - functionele zintuigen en uitscheidingsgedrag
 - begin van het knabbelen en kauwen
 - het nest verlaten
3. Socialisatie : week 4 tot en met 14 (12 tot en met 16)
 - de omgeving verkennen: waarneming / interacties
 - aantrekking gevolgd door afstoting (evolutie in de loop der tijd)
 - volop leermogelijkheden!
4. Juveniel : > 12 weken tot volwassenheid (= seksuele rijping bij dieren)

Het concept van gehechtheid aan de moeder

- waargenomen bij mensen, primaten en hoefdieren
- NIET bij interspecifieke
- Overmatige gehechtheid van een hond aan mensen???

Tal van lessen geleerd

- Socialisatie: Het behoren tot de hondensoort door blootstelling aan en experimenteren met communicatiemethoden.
contact/spelen met volwassen honden en andere puppy's
het leren beheersen van je beet
- Kennismaking met andere soorten, waaronder mensen
contacten in positieve contexten
- Gewenning aan de niet-levende omgeving
 - geluiden, diverse plaatsen, diverse soorten
 - zorg voor schuilplaatsen en vluchtroutes als de prikkel te overweldigend is

VEETEELT EN GENETISCHE ZIEKTEN

Welzijn en hypertypen

DOMESTICATIE, HONDENRASSEN

- **Periode** : 10.000 tot 13.000 jaar voor Christus (gebaseerd op fossiele resten)
ongeveer -35.000 jaar geleden (gebaseerd op genetische analyses van de splitsing tussen hond en wolf)
- **Locatie(s)** : op meerdere locaties tegelijk (Centraal-Europa, Italië, Israël, China)
De oudste overblijfselen van een hondachtige bevinden zich in Oberkassel , nabij Bonn (Duitsland).

Redenen voor domesticatie :

meerdere, nog steeds onderwerp van discussie, voordat de mens sedentair werd

Nutsvoorzieningen

- jagen in samenwerking met de mens
(samenwerking van 2 roofdieren)
- Toegang en afvalverwerking, beveiliging
van het kamp

Niet-nutsbedrijven

- huisdier, daarna voor de jacht

OPEN ACCESS Freely available online

A 33,000-Year-Old Incipient Dog from the Altai Mountains of Siberia: Evidence of the Earliest Domestication Disrupted by the Last Glacial Maximum

Nikolai D. Ovodov¹, Susan J. Crockford², Yaroslav V. Kuzmin^{3*}, Thomas F. G. Higham⁴, Gregory W. L. Hodgins⁵, Johannes van der Plicht^{6,7}

¹ Siberian Branch of the Russian Academy of Sciences, Institute of Archaeology and Ethnography, Novosibirsk, Russia, ² Pacific Identifications Inc., Victoria, British Columbia, Canada, ³ Siberian Branch of the Russian Academy of Sciences, Institute of Geology and Mineralogy, Novosibirsk, Russia, ⁴ Research Laboratory for Archaeology and the History of Art, Oxford University, Oxford, United Kingdom, ⁵ National Science Foundation-Arizona Accelerator Mass Spectrometry Laboratory, University of Arizona, Tucson, Arizona, United States of America, ⁶ Center for Isotope Research, Groningen University, Groningen, The Netherlands, ⁷ Faculty of Archaeology, Leiden University, Leiden, The Netherlands

Abstract

Background: Virtually all well-documented remains of early domestic dog (*Canis familiaris*) come from the late Glacial and early Holocene periods (ca. 14,000–9000 calendar years ago, cal BP), with few putative dogs found prior to the Last Glacial Maximum (LGM, ca. 26,500–19,000 cal BP). The dearth of pre-LGM dog-like canids and incomplete state of their preservation has until now prevented an understanding of the morphological features of transitional forms between wild wolves and domesticated dogs in temporal perspective.

Methodology/Principal Finding: We describe the well-preserved remains of a dog-like canid from the Razboinichya Cave (Altai Mountains of southern Siberia). Because of the extraordinary preservation of the material, including skull, mandibles (both sides) and teeth, it was possible to conduct a complete morphological description and comparison with representative examples of pre-LGM wild wolves, modern wolves, prehistoric domesticated dogs, and early dog-like canids, using morphological criteria to distinguish between wolves and dogs. It was found that the Razboinichya Cave individual is most similar to fully domesticated dogs from Greenland (about 1000 years old), and unlike ancient and modern wolves, and putative dogs from Eliseevichi I site in central Russia. Direct AMS radiocarbon dating of the skull and mandible of the Razboinichya canid conducted in three independent laboratories resulted in highly compatible ages, with average value of ca. 33,000 cal BP.

Conclusions/Significance: The Razboinichya Cave specimen appears to be an incipient dog that did not give rise to late Glacial – early Holocene lineages and probably represents wolf domestication disrupted by the climatic and cultural

- **Eén enkele voorouder: de grijze wolf (*Canis lupus*) → *Canis familiaris***
(er is slechts een verschil van 0,2% tussen mitochondriale DNA's)

- **Huidige status**

Huisdier met individuele variaties (temperamentkenmerken: speelsheid, nieuwsgierigheid, jagen, sociaal gedrag, agressie (Svartberg & Forkman, 2002))
en zeer weinig werkhonden (hulphonden, diensthonden, beschermingshonden, jachthonden, enz.).

Hondenpopulatie in België: circa 2,5 miljoen geregistreerde honden (DogId, actueel?).

Rassenselectie en -ontwikkeling:

- uit de Romeinse tijd, gebruikt voor werk (bewaken, hoeden, enz.)
- in de Middeleeuwen, vooral voor de jacht
- in de 19e eeuw, met de geboorte van de officiële hondenveredeling en de eerste hondenshow in Londen (1860)

De FCI beschrijft de standaard voor 380 hondenrassen / 800 mogelijke rassen.

VERSCHILLEN TUSSEN HONDENFOKKERIJEN IN BELGIË

Studie naar de kenmerken van hondenveredeling in België

Pupwelfare

door PA Dendoncker en gecoördineerd door UGand , UNamur en Ulg (2014-18)

4 soorten fokkers (zie Belgische wetgeving)

→ 4 categorieën, volgens veldobservaties

(aantal fokteven en verkochte pups per jaar)

Bestudeerde kenmerken:

- een leefomgeving voor puppy's die hun ontwikkeling stimuleert
- selectie van de mensen aan wie de puppy's worden verkocht,
- dierengezondheidsmanagement (preventie: vaccinaties, ontworming),
- implementatie van bioveiligheidsmaatregelen (hygiëne van gebouwen en apparatuur),
- controle van stimuli (aversief)

VEETEELT EN GENETISCHE ZIEKTEN

Een verantwoordelijke boer zijn houdt in dat...

- Onderzoek of er genetische ziekten voorkomen bij het ras dat wordt gefokt. Onderzoek de aanwezigheid/genetische aanleg voor deze ziekten bij uw vee (genetische testen of screening).

vb: <https://www.antagene.com/fr/solutions/antagene-selection-bis-0>

- De relevantie in twijfel trekken van het fokken van dieren met een (toekomstig) pijnlijk fenotype

vb: Cavalier King Charles Spaniel en mitralisklep- endocardiose → hartgeruis dat leidt tot hartfalen

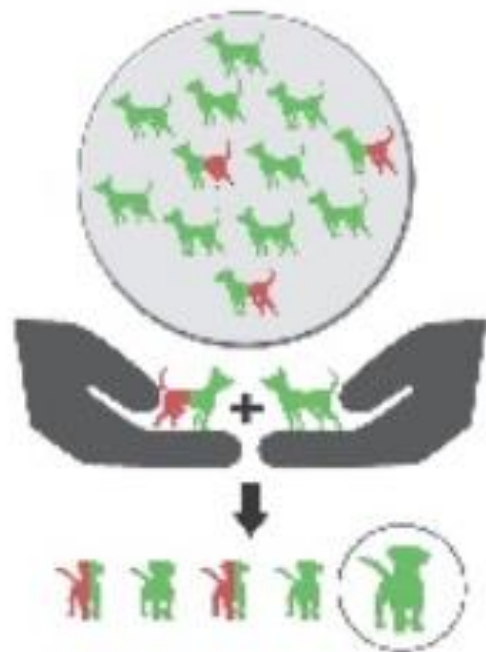
- Hypertype : verkeerde interpretatie van stambomen.
Het eigen oordeel en dat van de rechters te herzien.

Prévenez l'apparition d'une maladie génétique

- Maîtrisez la santé de votre production

Dépistez précocement vos reproducteurs et produisez des chiots/chatons indemnes d'une maladie génétique

- > Vous sélectionnez des reproducteurs sains ou porteurs sains
- > Adaptez vos mariages
- > Produisez des chiots chatons qui ne développeront pas la maladie

Sécurisez votre élevage en maîtrisant vos saillies

- Votre élevage est indemne d'une maladie génétique, ne laissez pas un reproducteur non testé s'introduire

- > Exigez des reproducteurs testés
- > Sélectionnez un reproducteur indemne
- > Protégez votre élevage des maladies génétiques

Wat is schoonheid?

- Een complex en abstract concept
- Gevoel van plezier/tevredenheid
- Verschilt van tijd tot tijd
Dit verschilt van persoon tot persoon.

Wat is mooi?
Wat is dat niet?

[Leonardo da Vinci: Mona Lisa](#)

© *Everett-Art/Shutterstock.com*

[Claire Diederich – TP Sage](#)

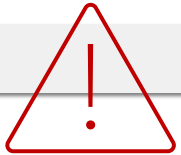
© *SIU-Unamur*

Rasstandaard

"Het gezicht moet zijn
Ook "zo kort mogelijk"
Standaard in 1876

" Het gezicht zou moeten
zijn
genoeg kort »
Standaard in 2011

**Een beschrijving van de kenmerken
van een individu . hypothetisch of
ideaal behorend tot dit ras**

Interpretatie

Illustratie van BUFFON
(1839)

Illustratie van de rasstandaard van de
Engelse Bulldog (2011), FCI

Standaard

≠ Extreme fysieke
symptomen

Variabiliteit
binnen de populatie

Op initiatief van de Westelijke Raad van de BEA
+ op verzoek van het ministerie van BEA-W:

- Identificeer schadelijke fenotypes die de BEA-functie waarschijnlijk zullen belemmeren.
- oplossingen voorstellen om de BEA te garanderen

De volgende dia's geven een samenvatting van de werkzaamheden die zijn uitgevoerd van februari 2021 tot april 2023.

(Raadsadvies: [Opinion_hypertype_dogs_05062023.pdf](#))

HUISDIERBESCHERMING

- **Verdrag STE 125 van 13/11/1987:** Europees Verdrag voor de bescherming van gezelschapsdieren, geratificeerd door België, in werking getreden op 01/07/1992.

een resolutie opgesteld en aangenomen over het fokken van gezelschapsdieren, met aanbevelingen die primair gericht zijn op keurmeesters en fokkers van honden en die expliciet bedoeld zijn om hypertypes te bestrijden.

- **Koninklijk Besluit van 27 april 2007 :** Voorwaarden voor de goedkeuring van inrichtingen voor dieren en de handel in dieren

met normen voor het houden van honden en katten in fokfaciliteiten

HUISDIERBESCHERMING

- Raad van Europa van 16 december 2019 : Conclusies over dierenwelzijn

Het is noodzakelijk de huidige wetgeving te actualiseren, met name op het gebied van het welzijn van honden en katten die in het kader van een economische activiteit worden gehouden, om deze aan te passen aan de nieuwste wetenschappelijke inzichten en technische ontwikkelingen.

- Europees Parlement → Wetsontwerp (19-06-2025)

- Verplichte identificatie en registratie van alle honden en katten die in de EU worden gehouden
- Verbod op de verkoop van honden en katten in dierenwinkels
- Registratie van honden en katten die voor commerciële of niet-commerciële doeleinden worden geïmporteerd

WETENSCHAPPELIJK KADER

- Genetische ziekte
monogeen, polygeen en multifactorieel. Bijvoorbeeld heupdysplasie.
- Inteelt en depressie gerelateerd aan inteelt
verminderde vruchtbaarheid en prestaties, het ontstaan van afwijkingen,
toename van de 'genetische belasting'
- Hondenras
- Hypertype

Hypertype = elke selectieve afwijking van een ideaal raciaal type

- met betrekking tot de lichaamsbouw van de hond als geheel,
ofwel een element daarvan,
- wat resulteert in een extreme, zelfs overmatige, expressie van kenmerken die in de betreffende rasstandaard zijn opgenomen.

De belangrijkste categorieën van ernstige pathologische aandoeningen die aldus worden bevoordeeld, zijn:

- luchtwegaandoeningen
- voortbewegingsmechanismen
- huid
- oog

SPECIALE OBSERVATIELIJSTEN VAN HONDENRASSEN

2014: Ras Specifieke instructies (BSI) gepubliceerd door de Noordse Kennelunie

Dit document is het resultaat van een uitgebreide samenwerking tussen keurmeesters van hondenshows, fokkersverenigingen, dierenartsen en statistieken over ziektekostenverzekeringen voor huisdieren uit 5 Scandinavische landen.

LIJSTEN MET BEDREIGDE RASSEN?

2014: Ras Specifieke instructies (BSI) gepubliceerd door de Noordse Kennelunie

Dit document is het resultaat van een uitgebreide samenwerking tussen keurmeesters van hondenshows, fokkersverenigingen, dierenartsen en statistieken over ziektekostenverzekeringen voor huisdieren uit 5 Scandinavische landen.

2016: Ras Specifieke instructies gepubliceerd door de Nederlandse Kennel Club.

red. Comité van de Vereniging “ Raad van Beheer op Kynologisch Gebied in Nederland” (Nederlandse Kennel Club) na overleg en in samenwerking met de Vereniging van Keurmeesters voor Hondenshows (VKK) en de Nederlandse rasverenigingen .

In Frankrijk stellen Guintard en Class een lijst voor van risicofactoren die in de gaten gehouden moeten worden en die kunnen leiden tot hypertypen bij rassen (2017).

Bull. Acad. Vét . France — 2017 - Deel 170 - Nr. 5, pagina's 245 tot 248

Websites: [Genodog](#), [Omia](#) (enkele zeer zeldzame ziekten)

Boeken

Genetische identificatietools

Selectie van fokdieren en de daarmee samenhangende risico's

Genetische counseling = Een gericht fokprogramma om dieren te selecteren voor de fokkerij zonder inteelt te vergroten, de frequentie van genetische afwijkingen te verlagen en tegelijkertijd de 'prestaties' van het nageslacht te verbeteren.

Verwijder dragers (zowel gezonde als zieke dieren) =

inteelt en het mogelijke ontstaan van andere defecten

ACTEURS IN DE STRIJD TEGEN HYPERTYPEN

De FIC (Standaarden en Hypertypen)

De juryleden (Hondenselectie en -keuring)

De SRSH (stamboom en hypertype)

Fokkers (selectiemethode)

Dierenbescherming

De dierenartsen

WELKE OPLOSSINGEN KUNNEN WORDEN VOORGESTELD? BESPREKING IN DE WERKGROEP.

Jouw mening: Wat zijn enkele manieren om hypertypen te bestrijden ? (gebaseerd op Guintard & Class, 2017)

- Rasstandaarden?
- Informatie en training voor keurmeesters, fokkers en andere belanghebbenden in de sector?
promoten , een label voorstellen , het 'normatieve type' promoten?
- Zijn er vóór de fok tests uitgevoerd (door een dierenarts)?
- Om een systeem te garanderen voor het rapporteren van informatie aan
rasverenigingsmanagers, dierenartsen en andere belanghebbenden in de sector?
- Het vergroten van het bewustzijn bij het grote publiek en de media over de gevolgen van
hypertypen ?
- Wetgeving : verbieden, verplichten... ?

Prioriteit wordt gegeven aan de analyse van hypertypen (N=30) die een ernstige impact hebben op een of meer rassen die zeer goed vertegenwoordigd zijn in het Waalse gebied:

Brachycefalie

Dwerggroei/gigantisme

Bewegingsproblemen:

Heupdysplasie

articulaire problemen .

Jurk-/oogkleur

Gedrag van Border Collies en Malinois

Lijst van hypertypen (dierenbescherming binnen de WG)

Extreme kenmerken	Werkplan van de werkgroep
HT 1 Korte snuit	Brachy
HT10 Theekopje /Speelgoed/ Miniatuur / Dwergen	Dwerggroei
HT2 Achteroverkanteling	Bewegingsproblemen
HT9 De afmetingen van het skelet (hoofd, wervelkolom, korte benen)	Bewegingsproblemen
HT11 Korte staart	Bewegingsproblemen
HT3 ectodermale dysplasie (afwezigheid van haar)	Problemen met betrekking tot de jurk en de ogen
HT4 Overtollige huid (plooien/rimpels),	Problemen met betrekking tot de jurk en de ogen
HT5 -syndroom merel	Problemen met betrekking tot de jurk en de ogen
HT6 Blauw	Problemen met betrekking tot de jurk en de ogen
HT7 Dermoïd sinus	Problemen met betrekking tot de jurk en de ogen
HT8 Grey	Problemen met betrekking tot de jurk en de ogen

FENOTYPE-EVALUATIECRITERIA

Voorbeschikkende factoren

Op welke leeftijd manifesteert het fenotype zich?

Het fenotype kan de levensduur van de hond beïnvloeden (zonder behandeling).

Het fenotype kan onnodig ongemak veroorzaken.

Het fenotype kan bij honden onnodige pijn veroorzaken.

Het fenotype kan leiden tot negatieve gezondheidseffecten op de lange termijn (chroniciteit).

Het fenotype kan ervoor zorgen dat het dier niet normaal kan eten en drinken.

Het fenotype kan de uiting van normaal gedrag belemmeren.

(inclusief de relatie met mensen en andere dieren)

Het fenotype kan leiden tot vermijdbare verwondingen en/of ziekten.

Het fenotype kan chronische stress/angst veroorzaken.

Het fenotype kan angst veroorzaken.

(pathologische anticipatie, persistent, geen stimulus)

CRITERIA VOOR FENOTYPE-EVALUATIE (VERVOLG)

Het fenotype verandert het uiterlijke voorkomen van het dier.

Het dier kan na een operatie of andere behandeling weer herstellen.

Komt dit fenotype vaak voor bij honden?

Welke rassen zijn het meest vatbaar voor dit fenotype (niet-uitputtende lijst)?

Wordt het fenotype van generatie op generatie doorgegeven?

Bestaat er een DNA-test?

Het fenotype "degradeert" het dier (zijn waardigheid).

Het fenotype kan de fysieke integriteit van de hond aantasten.

Hebben andere landen en verenigingen een standpunt ingenomen met betrekking tot dit fenotype?

Wetenschappelijke basis?

HYPERTYPE VAN BRACHYCEFALIE = BAOS-SYNDROOM (BRACHYCEFAAL) LUCHTWEGOBSTRUCTIESYNDROOM)

Korte neus en verhouding tussen snuitlengte en schedellengte (controleer de standaarden)
alle brachycefale rassen zijn 'probleemrassen'...

Welke criteria moeten in acht worden genomen om te bepalen of iemand een hypertype is ?

Wat is het verband tussen de criteria voor brachycefalie en het BAOS-syndroom?

ACHONDROPLASTISCHE DWERGGROEI (DISHARMONIE BIJ DWERGGROEI)

Definieer dysharmonische dwerggroei.

Ontbrekende tanden (42 → 20) of tandverlies/tandsteen

Dystocie (verkleind bekken bij vrouwen - controleer of er een verband bestaat tussen achondroplastische dwerggroei en dystocie)

Keizersneden helpen de levens van puppy's te redden (sommige fokkers gebruiken ze naar verluidt systematisch).

<https://fr.wikipedia.org/wiki/Achondroplasie>

BEWEGINGSPROBLEMEN HEUPDYSPLASIE

Normale heupen

Multifactorieel probleem

(genetica + omgeving)

Wat is het verband tussen lage heupen en de D. Her.?

Levenskwaliteit ? Artrose

Abnormale heupen

Een hond 'plaatsen'
(blootstellingshouding)

Lage achteraspositie,
spontaan genomen

BEWEGINGSPROBLEMEN, OSTEOARTICULAIRE

Kruisbandrupturen: actuele voedingsproblemen in België (zie Australische publicatie) –
C- profood dieet (feedback uit de praktijk).

GEDRAG VAN B. COLLIE EN MALINOIS

Werkhonden van het ras Malinois (politie, leger): werklijnen van fokkers die zeer attent zijn op het gedrag van hun pups (en zorgvuldig de kopers selecteren). Dit is niet bij alle fokkers het geval (wiens honden niet voor werkdoeleinden bestemd zijn). Een echt probleem in asielen (een groot percentage van de Malinois die in asielen worden achtergelaten, vindt moeilijk een nieuw thuis en lijdt enorm onder het asiellevens). Een modieus ras ("statushond").

Problemen: Impulsiviteit, hyperactiviteit, angst, agressie

Een werkhond die uiteindelijk niets anders doet dan gezelschap bieden. Dit wordt ook waargenomen bij sommige individuen waarvan de omgeving overeenkomt met hun selectie als werkhond, wat suggereert dat er mogelijk een genetische basis is voor deze gedragsproblemen (zie TFE VT-onderzoek).

Lagere bijtdrempel (sommige honden bijten sneller dan andere). Gevaarlijk als je met kinderen samenwoont?

B. Collie : Hoeden → Agility, gehoorzaamheidsdansen, ... en de hype

Het vergroten van het bewustzijn onder boeren en het publiek (verbod? Alternatieven? Hoe illegale activiteiten te bestrijden?)

De meest schadelijke

1. Osteosarcoom

2. Syringomyelie

3. Uitgezaaid histiocytair sarcoom

4. Osteochondritis dissecans

5. Maagverwijding/maagtorsie

6. Brachycephaal obstructief luchtwegsyndroom (BOAS)

**+ Dermoid sinus
Intertrigo**

7. Patellaluxatie

8. Artrose

9. Gedilateerde cardiomyopathie

10. Dysplasie (elleboog, heup)

11. Merle-oculaire dysgenese

12. Tracheale collaps

GT-SCHADELIJKE FENOTYPES: AANBEVELINGEN

-Brede communicatie

Aan alle belanghebbenden: dierenartsen, fokkers, keurmeesters, burgers
verbod op reclame met schadelijke fenotypes

- Coördineer acties op nationaal en internationaal niveau

- **Algemene maatregelen**: informeren en bewustmaken – trainingen organiseren
- Stimuleer onderzoek – Stel een commissie in vee- experts hond
- Creëren A bank DNA – Het garanderen van een best traceerbaarheid van afstamming
- Verbeter de

GT SCHADELIJKE FENOTYPES : AANBEVELINGEN

- Maatregelen met betrekking tot landbouwhuisdieren :

Een of Afhankelijk van het geval zijn er verschillende oplossingen mogelijk , die worden gekozen op basis van de fokplannen en de risico's . het ontstaan van schadelijke fenotypen en het behoud van diversiteit genetica in het ras.

Capaciteitsidentificatie fokken van elk voortplanting

alle beschikbare tools gebruiken beschikbaar (klinisch onderzoek, aanvullend onderzoek , machtiging) vee Of sterilisatie , registratie (officiële beslissing)

Door een commissie van

AGRESSIE BIJ HONDEN

Ras of individu?

In de relatie tussen honden en de mens...

SOCIAAL GEDRAG TUSSEN HONDEN

Beschikken over communicatiesignalen en weten hoe je ze moet verzenden en ontvangen.

om ze correct te kunnen interpreteren

Visuele communicatiesignalen : Het hele lichaam, soms aangepast door mensen.

lichaamshoudingen / gezichtsuitdrukkingen / bewegingen

Dominant individu : algemeen uiterlijk waardoor ze langer lijken,
positioneert zich loodrecht op het lichaam van de overheerste.

Dominant agressief : hetzelfde als hierboven + kippenvel , vernauwing van de ogen, gekrulde lippen en uitstekende tanden

gedomineerd : probeert kleiner te lijken

Overheerst en angstig : krimpt nog verder ineen.

onderwerping , verzoening

- actief : ritualisering van het verzoek van de pup om te braken (neotenie)
- passief : abdominale distensie, 'witte vlag'
(ritualisering van het verzoek van de pup om anogenitaal te likken, neotenie)

- Uitnodiging tot spelen: typische houding, sprongen, geluiden, ...
- Staartbewegingen: in verschillende omstandigheden (kalmering, nieuwsgierigheid, dreiging, mogelijke agressie)
- Urinatiehouding met 'opgetilde poot' en krabben aan de grond: de aandacht van soortgenoten trekken voor de aanwezigheid van een geurboodschap.
- Eerste contacten tussen honden:
 - olfactorisch onderzoek (eerst hoofd, daarna anogenitale regio)
 - uitnodiging voor de wedstrijd OF juridische stappen

SOCIALE ORGANISATIE

UM: Unieke man

UF:Uniek Vrouwelijk

Wolven (Canis lupus) en andere wilde hondachtigen

- **Eenzaam** (rode vos)
- **Koppels** of **familiegroepen** (jakhals, coyote)
- **Packs** (grijze wolf): **UM/UF-groep**
 - * Gesloten groep met complexe dominantiehiërarchie (**niet-lineair!, geen ω**)
 - * 2 tot 15 dieren (meestal <7)
 - * Het afbakenen en verdedigen van een +/- groot deel van het vitale domein door dominante individuen (= territorium)
 - * Samenwerking (jagen, kinderopvang, enz.)
 - * Een broedpaar met enkele nakomelingen en helpers

Grote flexibiliteit tussen deze 3 organisatievormen :

- Mogelijkheid tot verandering van de sociale structuur afhankelijk van de omgeving
- De vloeibaarheid van het begrip territorium, de omvang van het territorium en het vitale domein

Groepering bij gedomesticeerde honden ?

(gebaseerd op onderzoek bij verwilderde honden)

**MM/MF (multi) structuur met enkele afstammelingen,
en/of niet-gerelateerde leden**

MM: Meerdere mannen

MF: Meerdere vrouwen

**Letterlijk gesproken : men kan niet spreken van een roedel honden.
maar eerder een GROEP honden, waarvan het onbekend is of er een
ware dominantie/ondergeschiktheidshiërarchie**

waarbij de vrouwtjes de jongen grootbrengen zonder hulp van anderen.
waar een hoge sterfte onder jonge dieren wordt waargenomen
weinig gecoördineerde jacht, lawaaiërig, voornamelijk aaseters
geen verdediging van het grondgebied in de strikte zin van het woord.

(Boitani & Ciucci , 1995)

SOCIALE INTERACTIES MET MENSEN EN AGRESSIE

Ons is allemaal geleerd dat:

Familie = roedel met een hiërarchie van menselijke dominantie en ondergeschiktheid van de hond

Om problemen te voorkomen (een hond die bedelt, op de stoel springt, blaft, gromt, van tafel steelt, enz.), moet je je hond onder controle houden.

oftewel , net als bij wolven: eet voordat je hond eet, leg hem op zijn rug, neem het initiatief, ...

Dat is ONWAAR!

Het concept van dominantie (voorrang bij eten, voortplanten en rusten) is niet van toepassing in de relatie tussen mens en hond.

Het toepassen ervan leidt tot meer negatieve interacties met je hond.
bouwt een slechte relatie met hem op.

DE RELATIE TUSSEN MENS EN HOND: EEN NIEUWE INTERPRETATIE.

➤ Bradshaw (2009)

➤ Titeux et al (2013)

- Het ~~concept van dominantie~~
- Leiderschap

- Evenwicht van interacties

verschuiving
samenwerking
interspecifiek

De positieve benaderingshouding van een hond

- Benadering
- Oren naar voren
- Geen spanning
- Staart zwiepen
- Snuffelen, likken
- Vraagt om een streling

CONFLICTMANAGEMENT

Als er een gevecht uitbreekt tussen honden,

- het belangrijkste wapen = tanden
- met slaan en duwen

→ De winnaar gooit de ander op de grond en houdt hem daar dreigend vast.

→ de verliezer neemt een onderdanige houding aan

→ De gevechten stopten, er werden signalen van verzoening uitgewisseld. *(likken, knabbelen, ...)*

Angst uitgedrukt door een hond

in oplopende volgorde:

- gapen, knipperen, neus likken / hoofd afwenden / lichaam afwenden, zitten, stampen / weglopen / observeren met oren naar achteren / laag bij de grond blijven, staart tussen achterpoten / gaan liggen, een poot optillen / verstijven, staren / grommen / tandenknarsen / bijten

Dreiging geuit door een hond

In oplopende volgorde

Vaste blik, open oog (oogwit)

Staande houding, stijf, voorovergebogen

Oren naar voren of naar achteren gericht

Blaffen

Omhoog draaien van de bovenlip

Kreunen (geassocieerd met een stijve houding)

Lichaam naar voren gestoken (mond open)

Snap bite, open bite, grab bite

VERSCHILLENDE SOORTEN HONDENBETEN

(Classificatie gebaseerd op Gilbert, 2015)

- **Agressie = de bedoeling is om de andere persoon te dwingen zich terug te trekken**

- **ter zelfbescherming**

Verdedigende beet

- angst : problemen met het vertrouwd raken met mensen

problemen met het socialiseren van honden

temperament

- pijn

- agressief temperament

- slechte relatie tussen mens en dier

- probleem bij het leren

- **voor de bescherming/het bezit van een bron**

Aanvallende beet

hulpbron = object, plaats, voedsel, puppy's, vrijheid om te handelen

- slechte relatie tussen mens en dier

- assertief temperament

- probleem bij het leren

- **Predatie = de intentie is om de ander te vangen**

- Roofzuchtig gedrag :

Alleen of in een groep jagen (lawaaierig!).
achtervolging en gevangenneming

Sociale facilitatie en samenwerking

Geen dreigende signalen, gebaren of gegrom.

Geen activering van het sympathische zenuwstelsel
(tenzij de prooi groot is = gevaar)

HET BENADEREN EN HANTEREN VAN EEN HOND

- Onderzoek van de hond op afstand:
Observeer aandachtig en weet wat je wel/niet wilt zien: normaal gedrag, fysieke conditie, tekenen van ziekte, pijn, letsel, stress, individuele veranderingen, spel, reactie op de aanwezigheid van mensen.
- Onderzoek met manipulaties: **mondbeheersing** !
 - Het temperament kan veranderen als het pijn heeft (van zachttaardig naar agressief).
 - Pas de hoogte aan de grootte van de hond aan (op een antislip tafel of op de vloer).
 - [aanpak](#), zonder de stem te verheffen.
 - Geen direct oogcontact, geen snoepjes, en je niet laten besnuffelen.
 - Een hond in bedwang houden (handmatig of met een muilkorf)
 - De bek van een hond openen (handmatig of met behulp van een verbinding tussen de hoektanden)

CONCLUSIE

Het belang van interacties tussen mens en hond!

-Het is een verantwoordelijkheid om honden op de juiste manier te huisvesten en op te voeden, waaronder het informeren van de (toekomstige) eigenaar over hun specifieke kenmerken.

-Inzicht in de regels met betrekking tot voortplanting en erfelijke afwijkingen.
Effectieve selectie van fokdieren.

-De taal van honden te ontcijferen en hun motivaties om te bijten te begrijpen.

CONCLUSIE

- Nog meer vragen ?
- Stuur ze naar:

- bienetreanimal@environnement.brussels
- dierenwelzijn@leefmilieu.brussels

Bedankt voor uw aandacht!